Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem • Monošter, 29. februarja 2024 • Leto 34, št. 9

stran 2

ŠOLA V NARAVI NA ROGLI: VEČ KOT LE SMUČANJE IN JEZIKOVNE DELAVNICE

NEDE MI VEČ BEJKRCA ROGATALA
stran 8

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ
stran 9

»SPLOJ SAM VESELI, KA ME JE LÜSTVO TÜ TRNOK LEPAU SPREJELO«
stran 10

ŠOLA V NARAVI NA ROGLI: VEČ KOT LE

Pred dvema tednoma so učenci višjih letnikov porabskih dvojezičnih osnovnih šol in dijaki monoštrske gimnazije, ki se učijo slovenščino, doživeli edinstveno izkušnjo na zimski šoli v naravi na Rogli, ki je potekala od 12. do 16. februarja. Udeležilo se je je 23 učencev in dijakov. Med njimi je enajst učencev prvič stopilo na smučke.

Organizacijo te nepozabne izkušnje je prevzela Zveza Slovencev na Madžarskem ZSM), ki je del sredstev za sofinanciranje pridobila iz razpisa madžarske vlade (iz sklada Gábor-ja Bethlena). Razliko je pokrila iz sredstev za delovanje, ki jih vsako leto ZSM namenja urad vlade za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Glavna dejavnost šole v naravi je bilo smučanje. Učenci in dijaki so se vsak dan ob pomoči dveh izkušenih slovenskih smučarskih inštruktorjev učili in nadgrajevali smučarsko znanje. V veliko pomoč so bili smučarji spremljevalci, ki so učence dodatno motivirali, jim pomagali in jih po potrebi dodatno usmerjali. Pri začetnikih je bilo dela več; obuvanje smučarskih čevljev je lahko že bila prava kondicijska vaja.

Smučanje je šport, ki ne spodbuja le telesne dejavnosti, temveč krepi ekipni duh. Dogovorjene smernice, ki jih dosledno upoštevajo spremljevalci – da je v vsaki situaciji jezik sporazumevanja slovenščina – omogočajo učencem pridobivanje dodatnih jezikovnih veščin, ki v posebnih okoliščinah, kjer mladi iščejo ravnotežje, lovijo zavoje in se spogledujejo z izpiljenimi tehnikami smučanja, predstavljajo odličen izziv.

Poleg smučanja so učenci sodelovali tudi na jezikovnih delavnicah, ki sta jih pripravili učiteljica Regine Labritz in pedagoška svetovalka Valentina Novak. Del programa je bil namenjen tudi pomembnost ohranjanja jezikovne identitete ter bogatil učence z dodatnim znanjem in veščinami v materinščini.

V okviru spremljevalnega programa so potekale raznovrstne dejavnosti, kot so dvoranske športne aktivnosti, kopanje v toplicah, vožnja z bobom, igre in zabavno druženje. Posebna pozornost je bila namenjena tudi družabnim igram, ki so krepile povezanost udeležencev.

Razkrivanje skritih prijateljev

Jezikovna delavnica

Spoštovanje tradicije in skrb za skritega prijatelja

Izjemno razpoloženje je bilo tudi ob posebni, zdaj že tradicionalni aktivnosti na začetku tedna, igri skriti prijatelj. Učenci so razvajali svojega skritega prijatelja, ob tem pa krepili medsebojne vezi in prijateljstvo. Prizadevnost in skrb za skrite prijatelje sta pripomogli k vzpostavitvi prijetnega razpoloženja med vsemi udeleženci.

Izboljšanje znanja z uporabo aplikacije Kahoot – kviz in harmonično bivanje

V sklopu šole v naravi so učenci preizkusili tudi aplikacijo Kahoot, ki je imela ključno vlogo pri preverjanju njihovega znanja in razumevanja okolice, smučarskega žargona ter novih besed, povezanih z zimo in Slovenijo. To je bil inovativni pristop k utrjevanju znanja na zabaven in poučen način. Učenci so čez teden dobivali naloge. Med njimi so bile: obnovitev pravil FIS, pozorni so morali biti na vrste in oblike opozorilnih in obvestilnih znakov, znakov za prepoved in znakov za obveznost na smučišču, raziskovali so, koliko stanejo smučarske vozovnice za družino, posameznike in mlade, odkrivali so kotičke na Rogli, govorili o kulinariki, utrjevali levi in desni zavoj, plužili, vozili po robnikih ter uporabljali palice, glavo in mišice. Seznanili so se z vodilnim svetovnim proizvajalcem izdelkov za šport in aktivno preživljanje prostega časa Elanom, ki ima sedež v Sloveniji, pogovarjali so se o Tini Maze, Ilki Štuhec, Bojanu Križaju in Juretu Koširju, poskušali pa so tudi ločiti med različnimi tekmovalnimi disciplinami alpskega smučanja, slalomom, veleslalomom, superveleslalomom, smukom in kombinacijo.

Učenci so bivali v udobnih bungalovih, spremljevalci pa so poskrbeli, da se je slovenski jezik slišal tudi na družabnih večerih. Medsebojno spoštovanje, motivacija in pridnost so odlikovali letošnje mlade porabske smučarje in njihove spremljevalce. Pohvale, ki so jih prejeli na smučišču in v hotelu, govorijo o njihovi predanosti in pozitivnem vplivu, ki ga imajo na okolico.

Nadaljnja podpora in raznolike izkušnje za mladino iz Porabja

Zimska šola v naravi na Rogli in poletne jezikovne počitnice so izjemno učinkovite dejavnosti za spoznavanje Slovenije in približanje slovenščine mladim pripadnikom narodnosti iz Porabja. Učenci in dijaki v

Ponedeljek

Zjutraj ob 7. 30 smo se dobili na parkirišču šole Szechenyi in čakali na odhod. Ko smo vstopili na avtobus, smo se ustavili v Števanovcih in na Gornjem Seniku, da poberemo druge sošolce. Naša šola v naravi se je prijetno začela in končala. Po prihodu na Roglo smo razpakirali kovčke in odšli na kosilo. Kosilo je bilo zelo okusno. Po kosilu smo šli smučat. Učitelji smučanja so bili zelo prijazni in ustrežljivi. Že prvi dan smo se veliko naučili. Po smučanju smo se malo odpočili. Po počitku smo imeli večerjo. Po večerji smo se še malo razgibavali v hotelski telovadnici, se predstavili in izžrebali, kdo bo komu skriti prijatelj. Po vsem tem smo se vrnili v našo koči in zaspali.

Koča J-4 Snežne zvezde

Torek

Drugi dan smučanja na Rogli, 13. februar je bil zelo lep dan. Zjutraj smo imeli zelo dober zajtrk. Po zajtrku smo šli na smučišče. Prvi dopoldan je hitro minil. Smučanje je bilo zelo dobro in zanimivo. Opoldne smo šli na kosilo. Kosilo je bilo zelo okusno. Popoldne smo še enkrat šli na smučišče, ki je imelo posebno ime: »Mašinžaga«. Áron je padel. Popoldne smo se spustili z bobom. Ta dan nam je bil zelo všeč.

Levente Dorogi

Sreda

Na pepelnico smo se zbudili na lep sončen dan. Po zajtrku smo šli na smučišče. Vse trije smo začetnice. Naš inštruktor je bil Žan. Učili smo se, kako se moramo voziti, ko gremo naravnost in ko zavijemo. V sredo smo imeli goste, obiskali so nas sodelavci Zveze Slovencev na Madžarskem. Po večerji smo se šli kopat v bazen. Zvečer smo bili že vsi utrujeni. Ob 23. uri smo že vsi spali. Imeli smo zelo lep dan.

Snežne vile – Hanna Wachter,
Zsófia Mizser,
Jázmin Grujó

E SMUČANJE IN JEZIKOVNE DELAVNICE

slovenskem okolju ne le uporabljajo in poglabljajo znanje slovenščine, ampak tudi spoznavajo Slovenijo in utrjujejo zavedanje o svoji narodni pripadnosti.

Poudariti je treba pomembnost takšnih programov in spodbujati pristojne k nadaljnji podpori. Izkušnje, ki so jih pridobili udeleženci šole v naravi na Rogli, so dragocena pridobitev za njihovo osebno rast in razvoj, ki presega šolski okvir.

Vsestranske izkušnje, ki jih prinašajo takšni dogodki, mladim iz Porabja omogočajo, da izpopolnjujejo svoje znanje, razvijajo socialne veščine in ohranjajo povezanost s svojimi koreninami. Šola v naravi na Rogli se tako ne izkaže le kot športno in jezikovno učno središče, ampak postane tudi most med atraktivnim športom in tradicijo.

Sporočilo staršem, šolam, učencem, dijakom:

Po uspešnem tednu zimske šole v naravi na Rogli se želimo spremljevalci staršem otrok iskreno zahvaliti za zaupanje, da so lahko bili otroci deležni neponovljive izkušnje, ki je od njih zahtevala tudi veliko discipline.

Na Rogli smo bili posebno ponosni na vaše/naše otroke, ki so ne le izjemno prijetni, temveč tudi aktivno in predano sodelujejo pri učenju. Vsak deležnik pri vzgoji je izjemno pomemben, sodelovanje med starši in šolo pa ima ključno vlogo pri oblikovanju mladih posameznikov.

Zavedamo se, da so se šole v naravi udeležili posamezniki, ki si to zaslužijo in na več področjih izkazujejo izjemnost in pripravljenost za delo, učenje in širjenje svojega znanja. Dragi mladi, obljubljamo vam, da bomo poskrbeli, da bo tovrstnih dejavnosti za vse dovolj.

Spremljevalci izjemno spoštujemo tradicijo, ki jo mladi skrbno ohranjajo. Ob vsej pestrosti hrane sta bila pepelnična sreda in petek za mlade lahka preizkušnja. Take mlade ljudi človek občuduje in je hvaležen, da z njimi deli zimo, hkrati pa se uči, uči ...

Spoštovani učitelji, vodje. Predlagamo, da se po končani izkušnji na šolah pogovorite in ovrednotite teden. Tako bomo lahko skupaj prispevali k izboljšanju podobnih projektov in izkušenj za naše otroke.

Naj ne ostaneta neopažena požrtvovalnost in odlično delo naših spremljevalcev, ki so s predanostjo, skrbnostjo in odgovornostjo poskrbeli za varnost, dobro počutje ter izobraževalni razvoj otrok. Tako so omogočili, da so se vsi udeleženci vrnili domov celi, zdravi in polni nepozabnih spominov. Rada bi poudarila, da je tovrstnih spremljevalcev na šolah vedno manj ter da je prav, da se jih zahvalimo in jih opazimo. Šola v naravi je za spremljevalca velik zalogaj.

Skupaj smo tako gradili ne le smučarske veščine, temveč tudi vrednote, medsebojno spoštovanje in naklonjenost do tradicije.

Želim nam, da se kmalu spet srečamo na smučišču, na novem, mehkem in sprijetem snegu!

Valentina Novak

Za izkušene in nadvse izjemne dijake pa je bil izziv težji.

Oglejte si posnetek mladega novinarja:

Četrtek

Trije smo v sobi, Lilianna, Noémi in Lili. Naša učiteljica je Valentina. Zjutraj vstajamo ob sedmih. Oblečemo se in ob pol osmih gremo na zajtrk. Zajtrk je vedno zelo okusen, vsak lahko najde nekaj, kar mu je všeč.

Ob osmih gremo nazaj v sobo, se oblečemo in ob pol devetih si v garaži obujemo pancerje, potem ob devetih gremo smučat. Mi trije smo v srednji skupini in zelo rade smučamo z ostalimi. S smučanjem končamo ob enajstih in gremo ob dvanajstih na kosilo. Jedli smo ocvrto meso z rižem in solato, pa tudi sadje in pecivo za sladico. Šli smo nazaj v sobo, se spočili in se pogovarjali. Potem ob dveh smo šli smučat. Popoldne je bilo zelo vroče, a smo že lahko preizkusili rdečo progo. Proga je bila nekoliko poledenela, zato smo težje smučali. Ob štirih smo se vrnili v sobo, še malo počivali in se pripravili na večerni disko. Ob šestih smo šli na večerjo. Jedli smo testenine s sirovo omako in solato. Za sladico smo jedli melono in ananas. Ob sedmih se je začel disko, ki je bil poln odličnega vzdušja, plesali smo in peli. Domov smo prišli ob devetih in takoj začeli s pakiranjem kovčkov in pospravljanjem sob, ker smo naslednje popoldne odšli domov. Tabor je bil zelo dober. Spoznali smo nove ljudi in se drug od drugega veliko naučili.

Noémi Mákos, Lilien Erős

Petek

V sobi sva stanovala dva. V petek sva zgodaj vstala, ker sva pripravljala prtljago za domov. Po zajtrku smo se vsi šli smučat. Letos smo imeli le malo snega, a proge so bile zasnežene in ponekod ledene.

Po kosilu smo se napotili proti domu. Med potjo smo se na avtobusu pogovarjali in peli. Domov smo prišli z lepimi spomini. Dobro smo se počutili!

Snežna soba

PREKMURJE

Zeleni dvor

Firma Imo-Real je že pred dvema letoma napovedala, ka de v centri Murske Sobote, čista pauleg Pokrajinske in študijske knjižnice, začnila zidati poslovno-stanovanjsko zidino, steroj so dali ménje Zeleni dvor. Pred dnevi so se dela na zemlej, na steroj je do zdaj bilau plačljivo makadamsko parkirišče, začnila. Pa nej samo tü, liki tüdi tam, gé so na avtobusni postaji stali busi, vej pa do tüdi tam pod zemlauv napravili garaže za tau nauvo zidino, v steroj de 76 stanovanj (lakás).

Stanovanjski kompleks de meu tri različne vhode (A, B in C). Na območji vhodov A in C de napravlenih po 28 stanovanj, na območji vhoda B pa 20. Od prvoga do štrtoga nadstropja do leko tisti, steri majo malo več pod palcom, küpili dvosobna, trosobna in štirisobna stanovanja različnih tipov in velikosti – od 50 m2 do 115 m2. V zamenici do parkirišča, sterih naj bi bilau 116, in tau samo za stanovalce in tiste, steri do meli v pritličji poslovne prostore.

Posebnost toga nauvoga stanovanjskoga bloka je ta, ka de zidina napravlena tak, ka de na sredini notranji dvaur, steri naj bi stanovalcom v varaši približo naravo. Zeleni dvor de tüdi energetsko učinkoviti. Dosta zelenoga nede samo na dvauri, liki tüdi na streji, gé naj bi meli stanovalci v viskij gredaj tüdi svoje male gračenke. Pauleg toga naj bi na streji meli tüdi sunčne panele, s sterimi bi se pokrivo en tau potrošene energije. Investitor je ške napovedo, ka do pri zidanji nücali fejst dobre materiale in napredno tehnologijo ogrevanja, hlajenja in prezračevanja, zatau se nede ponücalo dosta energije in do stanovalci na té način neka prišparali.

Silva Eöry

ZAKAJ JE PRESTOPNI DAN 24., NE PA 29. FEBRUAR?

V ljudeh je že v najzgodnejših družbah tlela želja, da bi merili čas. Redno menjavanje dnevov, noči in letnih časov ter ritmično kroženje rastlinskega življenjskega cikla sta naše prednike spodbudila, da ustvarijo sisteme za beleženje časa. Pri sestavljanju prvih koledarjev so odločilno vlogo odigrale vsakodnevne izkušnje, ki so jih pozneje dopolnila, nato pa izrinila astronomska spoznanja. V civilizacijah z namakalnim poljedelstvom je bilo izjemnega pomena, da natančno napovejo čas ponavljajočih se poplav. Ugotovitve egiptovskih, babilonskih, majevskih in azteških, pa tudi kitajskih zvezdoslovcev večinoma veljajo še danes, saj so na podlagi Luninih men ali Sončevega obhoda leto razdelili na različne enote.

Naš koledar v pretežni meri temelji na egiptovskem in grškem, posledično pa na rimskem koledarju. Ta je bil sprva sestavljen iz desetih mesecev, nato pa so mu dodali še dva. Meseci so se začeli s prvim dnem po mlaju, ki se je imenoval kalénde (iz te besede je nastala tudi naša beseda koledar). Rimski koledar je temeljil na Luninih ciklih, kar je vsako leto povzročilo po en nov dan razhajanja z Zemljinim obhodnim časom okrog Sonca.

Zaradi nakopičenih napak je koledar leta 46 pr. n. št. kazal že večmesečno zamudo. Takrat je Gaj Julij Cezar po nasvetih grškega astronoma Sosigena uvedel svoj julijanski koledar, ki je vseboval »navadna leta« s 365 dnevi, razdeljena na 12 mesecev, vsako četrto leto pa določil kot prestopno leto s 366 dnevi. Tudi prenovljeni sistem ni bil popoln, saj je astronomsko leto v 130 letih spet za en dan prehitelo koledarsko leto.

Tisočletje in pol pozneje je papež Gregor XIII. razhajanje rešil tako, da je vpeljal t. i. gregorijanski koledar, ki ga še danes uporablja večina držav na svetu. Sveti oče je leta 1582 odredil, naj soboti – 4. oktobru – sledi petek –15. oktober –, do tedaj je odstopanje od Sončevega leta namreč naraslo kar na deset dni. V habsburških deželah (s pretežnim delom današnjega slovenskega ozemlja) so gregorijanski koledar uvedli leta 1584, na Ogrskem pa se je to zgodilo leta 1587. Šele sto petdeset let pozneje so temu vzoru sledile protestantske pokrajine, po prvi svetovni vojni pa naposled še pravoslavne države.

Če na ta datum praznujete svoj rojstni dan, ste edini izmed 1461, saj je verjetnost, da ste se rodili prav na prestopni dan, le 1 : 1461.

Po gregorijanskem koledarju govorimo o prestopnem letu, če je letnica deljiva s 4, ni pa deljiva s 100. Izjeme so letnice, ki so deljive s 400 in so torej vendarle prestopna leta. Če naredimo statistiko, lahko ugotovimo, da je med štiristotimi zaporednimi leti samo 97 prestopnih. Povprečno leto v gregorijanskem koledarju je dolgo 365,2425 dneva, astronomsko leto pa traja 365,2422 dneva. To pomeni, da naš koledar zamuja en dan v približno tri tisoč letih.

Vsako prestopno leto mora imeti prestopni dan, ki pa kljub splošnemu prepričanju ni 29., temveč 24. februar. Razlog za to tiči prav tako v rimskih časih, ko je Julij Cezar razglasil, »naj se podvoji 6. dan pred marčevskimi kalendami« – to je šesti dan pred prvim marcem, torej 24. februar. Kot zanimivost naj omenimo, da se v liturgičnih koledarjih v prestopnih letih god svetega Matije premakne naprej s 24. februarja, kar se zgodi tudi vsem drugim svetnikom, ki še godujejo do konca tega meseca – 24. februar pa ostane brez zavetnika. (Ta pojav imenujemo Matijev preskok.) V številnih državah pa zanemarjajo zgodovinski izvor prestopnega dneva in v svojih koledarjih kot prestopni dan navajajo kar 29. februar, ki je dejanski novi dan v mesecu.

Ljudje, ki so se rodili 29. februarja, se na Slovenskem imenujejo smolčki. Imeli naj bi namreč smolo, da svoj rojstni dan praznujejo samo vsako četrto leto – lahko pa šaljivo tudi rečemo, da se štirikrat počasneje starajo oziroma da imajo v navadnem letu kar dva rojstna dneva (28. februarja in 1. marca). Po svetu živijo le dobri štirje milijoni smolčkov, saj znaša verjetnost, da se dojenček rodi prav na prestopni dan, le 1 : 1461.

Dogajajo se pa tudi neverjetne družinske zgodbe. Karin Henriksen iz Norveške je na prestopni dan rodila kar tri otroke, enako se je zgodilo ameriškima zakoncema Estes. Nenavadna pa je tudi usoda družine Keogh iz Irske: dedek se je rodil 29. februarja 1940, njegov sin 29. februarja 1964, vnukinja pa 29. februarja 1996. To je tudi dan, ko v domišljijskem svetu praznuje stripovski junak Superman.

Na Irskem imajo ženske od 5. stoletja pravico, da na prestopni dan zaprosijo svojega izbranca. To naj bi jim izborila sveta Brigita, ki je svetega Patrika prosila, da ženskam, ki morajo več let čakati na snubitev, omogoči, da prevzamejo pobudo in same zaprosijo bodočega moža. Ker je šlo za zelo občutljivo vprašanje, je zaščitnik Irske to dovolil le na en dan na vsaka štiri leta. Ta tradicija se je prenesla tudi na Dansko, kjer pa mora moški, če zavrne snubitev, ženski podariti dvanajst parov rokavic, da lahko zakrije sramoto, ker je ostala brez zaročnega prstana.

Medtem pa se v južnih evropskih državah držijo ljudske vraže, češ da zakoni, ki se sklenejo v prestopnem letu, nimajo svetle prihodnosti. Na Škotskem pa mnogi verjamejo, da je živina, ki se rodi v prestopnem letu, slabša oziroma šibkejša. Tudi mednarodni dan redkih bolezni zaznamujemo 29. februarja, saj je ta datum prav tako redek kot nekatera obolenja.

Če si kdo težko zapomni, katera leta so prestopna, mu lahko na pomoč priskoči dogajanje v svetu športa. Evropsko nogometno prvenstvo in poletne olimpijske igre se namreč odvijajo na vsaka štiri leta in sovpadajo s prestopnim letom. (Do zdaj je bila edina izjema kovidno leto 2020, ko so zaradi pandemije oba spektakla prestavili na naslednje leto.)

Čeprav nekateri gospodarstveniki vztrajajo, da bi morali delavci februarja zaradi kratkosti meseca dobiti nižjo plačo, so še glasnejši zagovorniki drugega pola. Slednji trdijo, da 29. februarja delamo zastonj, kajti pri plači se ta delovni dan upošteva le pri tistih, ki so plačani na uro. Predlogov nobene strani do zdaj niso podprli nikjer, zato ostajajo v svetu idej.

Tokratna številka našega časopisa je izšla natanko 29. februarja. Zdaj že vemo, da to ni prestopni dan, vemo pa tudi, da se na ta dan dogajajo nevsakdanje stvari. Zato vam s kančkom vraževernosti želimo, naj 1. marca na vaša okna potrka nova pomlad in vam prinese obilo sreče.

-dm-

PISALI SMO PRED 30. LEJTI

V 5. številki Porabja, stera je vöprišla 10. marciuša 1994, je na prvi strani Ernest Ružič etak piso o obiski vogrskoga predsednika Árpáda Göncza v Sloveniji: »Neuradni, a delovni obisk predsednika Madžarske Árpáda Göncza pri predsedniku Slovenije Milanu Kučanu je potekal tokrat na Obali, v Portorožu, Kopru in Piranu. Pogovore dveh predsednikov, že dobrih znancev, lahko razdelimo na nekaj tematskih delov. Najprej sta izmenjala poglede na procese združevanja v Evropi, ocenjevala možnosti vključevanja Slovenije in Madžarske v te procese; se zavzela za prenehanje vojne na Balkanu in za mir v Bosni in Hercegovini ter se seveda poglobljeno pogovarjala o sodelovanju med Slovenijo in Madžarsko. Kot je po pogovorih dejal predsednik Árpad Göncz, sta se pogovarjala tudi o novih mejnih prehodih med državama, zlasti pa o ustreznih transportnih povezavah, kot sta železnica in cesta od Kopra do madžarske meje. Gre za načrte, ki so uresničljivi nekako do konca tega stoletja. Milan Kučan pa je po pogovorih ocenil, da je obisk pokazal tradicionalnost dobrih odnosov med državama in visoko stopnjo enakih pogledov na najbolj aktualna vprašanja med državama, v Evropi in tudi glede evropske prihodnosti. Slovenski predsednik je tudi dejal, da ima Slovenija v Madžarski zanesljivega in čvrstega prijatelja, s katerim je mogoče računati tudi v preizkušnjah, ki jih v razmišljanjih o evropski prihodnosti ni mogoče odmisliti.«

OD SLOVENIJE

PRVI DAN SEM SE NAUČIL OČE NAŠ IN ZORAVO MARIJO

MADŽARSKO-SLOVENSKI MINI SIMSKOPOLITIČNI POGOVORI

Porabje, 10. marec 1994

Marijana Sukič se je pogučavala s Ferencom Merklijon, študentom teologije, steri je po opravljenih vižgaj v prvom semestri na Teološki fakulteti v Ljubljani prišo na počitnice v domanje Sakalovce. »Zakaj si se odločil za študij v Ljubljani? Kdo je vplival na to, da si se vpisal na Teološko fakulteto? »To je težko vprašanje. Najprej so mi možnost študija v Ljubljani omenili na benediktinski srednji šoli v Pannonhalmi, rekši, da sem doma s »tistega konca« ter da živim med ljudmi, ki govorijo slovensko. Ogromno sem razmišljal o tem. Tudi moj sombotelski škof mi je odobril študij v Sloveniji. Na mene je vplival tudi domači župnik, Štefan Tóth. Torej, kot sem že rekel, precej sem razmišljal, preden sem se odločil za Ljubljano. Upal sem, da mi bo z božjo pomočjo šel tudi študij. Nenazadnje sem mislil, da bom s tem, da študiram, pomagal tudi ljudem v Porabju.«

Kako si se prvi dan počutil v Ljubljani? Ali si imel težave s slovenščino? »Ja, kljub temu da smo imeli na osnovni šoli slovenščino, sem v Pannonhalmi, kjer sem bil dijak, precej pozabil knjižne in tudi domače slovenščine. Prvi dan me je bilo strah. Strah zaradi tega, ker sem bil sam. Nobenega ni bilo z Madžarske, nihče ni govoril madžarsko. Počutil sem se zelo osamljenega, toda mislil sem na božjo previdnost in zvečer je bilo že bolje.«

Kdo je bil tisti človek, ki ti je največ pomagal na začetku, kateremu si tudi ti zaupal? »Zelo dosti mi je pomagalo vodstvo semenišča. Potem moj sostanovalec, ki je doma iz Prekmurja, malo razume in govori madžarsko. On mi je ogromno pomagal tudi zaradi tega, ker sva se lahko pogovarjala tudi v domačem narečju.« Kakšen je tvoj dan v semenišču? »Ob pol šestih vstanemo, potem so hvalnice, zajtrk ter gremo na fakulteto. Po kosilu je študijski čas. Imamo seveda tudi prosti čas, lahko gremo v mesto, kino, gledališče. Živimo kot navadni ljudje.«

Kakšna se ti zdi Ljubljana? »Zelo težko sem se navadil nanjo, kajti Ljubljana je bila zame veliko mesto v primerjavi z mojo rojstno vasjo ali Pannonhalmo, kjer je praktično le samostan. Tam smo živeli kot velika družina. V Ljubljani me na začetku bilo strah. Toda ta »velikost« ima tudi svoje dobre plati. Vse najdeš, kar iščeš. Mislim predvsem na literaturo, kulturne dobrine itd.«

Ko boš končal, se boš, upajmo, vrnil v Porabje. Ali se zavedaš, da se precej pričakuje od tebe, kar se tiče slovenskega bogoslužja v Porabju? »To je vprašanje prihodnosti, kajti obiskujem šele prvi letnik teologije. Seveda čutim, da imam dolžnosti. Zavedam se, da izhajam iz Porabja, vem, kako smo govorili doma. Dolžnosti, da bi se Slovenci ohranili v Porabju, imamo vsi, ki tu živimo. Če bo božja volja, da se bom vrnil, bom vse naredil, da bi pomagal ljudem pri tem. Želim pomagati tudi na področju kulture, jezika itd.«

Kako ti je bliže Oče naš, v slovenščini ali madžarščini? »Težko vprašanje, kajti ko molimo, je jezik le instrument. Meni je bilo nenavadno, ko smo prvič molili v knjižni slovenščini. Jaz sem znal moliti le v madžarščini, latinščini in porabskem narečju. Prvi dan v Ljubljani sem se naučil Oče naš in Zdravo Marijo v knjižni slovenščini. Lahko se ti zgodi, če moliš v jeziku, katerega dobro obvladaš, da moliš avtomatično. Toda jaz slovenščine še ne obvladam v taki meri, zato zelo rad molim v slovenščini, saj takrat čutim, da mi je Bog bliže in pridem z njim prej v stik.««

ČE FTIČI FÜČKATI ZAČNAJO je naslov članka, steroga je napiso Karči Holec: »Tü je sprtolejt. Dva tri tedne je eške lüstvo velki kapout melo na saba, zdaj pa vudné, če stoj dela, ma je skur v srajca vrauče. Že rano zazranka vaselo füčkajo ftiči. Ranč tak kak lüstvo, oni so že tü kumar čakali, aj dober cajt baude. Tü pa tam po brgaj, kama sonce vcuj sije, že rauže cvatejo. Po dulaj pa kukance začnajo bomblatje gnati. Pavri so že tü čakali sprtulejt. Etašuga reda odijo v gauško drva vtjüpbrat na drugo zimau. Vleta pa v djaseni na tau že nejga cajta. Če človak dobro poslüše, te leko čüje, ka kaulakvrat po gauštja dejo motorne žage. Gnauk tü, gnauk tam. Ranč tak na njivi pa na sunžeti leko vidi lüstvo delati. Etašuga reda ždjejo travo, ka eške od lani ostala. Kartinauvce, ka je krt vözglombo, tiste pa z žalejzni grabli rancrazvlačijo. Tau morajo kak najprvin naprajti, zato ka če tak ustane vrejmen, te tak nagnauk de začnila trava rasti. Tiste njive, stere so söje, že traktor rudjé. Ranč tak je bilau tau na Verici, gda sam se prejk po vesi pelo. Nej dalač od auti Štjednjarski Frenk količe spičijo s tapačov. Ranč so zvonili, gda sam stano pri njij. Dola so si vzeli šapko pa so si dola seli na tisti tjüp lasa, ka je tam biu vtjüpsklajeni. Ranč se je pitati sto, ka do delali s količi, da vidim, ka vtjüpdjano majo rutjé pa boga molijo. Čakam malo pa samo te je pitam, gda so zgutauvili. »Té količe za djelenov volo vöspičim. Če bi nej gradili njivo pa ugradac, te nika nej bi mogli pripauvali. Tej tenši za ugradac baudajo, tisti kusti pa,« kažajo na drüdji tjüp, »tisti pa kaulak njive baudajo. Kaulak njive bola kuste pa hrastove sklademo, aj več lejt držijo. Te tenke boruve pa kaulak ugraca, pa kak do na nikuj šli, tak mo je manjavali.« Tau njivo te gradili, ka je tü pri hiši? »Tau, tau. Divjačina že cejlak nutra v dvor dé. Na tauj maloj njivi gazdöjvamo. Mi smo že starejši pa nam tau že zavole dojda. Ka pauvamo, samo za svoj tau, zato aj nej trbej v bauti küpiti. Moram titi, zato ka že kreda je obad, brezi obeda pa tadala ne morem delati. Zato ka sto je nej djedec pa nej pivac, tisti je nej delavac,« pravijo tak po špajsi pa že dejo tü.«

Vküppobrala Silva Eöry

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Zastonj prevoz v Somboteli

Gnauksvejta je velka čüda bila, gda se je kakšen avto prejk vesi pelo. V porabski vasnicaj so najbola samo sodački avtonge odlo, v Varaš se je lüstvo največkrat z busom vozilo. Tau je tak šlau do devetdesetoga leta, gda so še busi tak nabiti bili, najbola v pau tretjoj vöri, ka več stoječki nej bilau mesta na njij. Od devetdesetoga leta naprej tak pomalek od leta do leta se je vsigdar menje lüstva vozilo z avtobusom. Gnauk zato, ka je vsigdar več avtonov bilau, drügo pa tau, ka fabrika Opel je lidam nej vozovnice kipüvalo, bola pajnaze dalo. Tak se je te vsikši leko odlaučo, ka vozovnico si küpi ali pa tanka v avto. Tankanje je baukše bilau, bola se je splačalo, zato ka trdje ali štirdje so se vküper vozili pa tak je te njim paut skurok za šenki bila. Tak je tau še gnesden tö, v Porabji se avtobusi skur prazni vozijo.

Po velki varašaj, najbola pa v Budimpešti je tau ovak, tam se dosta več lüstva vozi z busom. Tak baude tau zdaj v Somboteli tö, zato ka od 1. aprila do 16 lejt starosti nede trbelo karto küpti na javnom prevozi. Depa tau nede avtomatično odlo, tau do mladi posaba na občini mogli prositi. Vsi tisti mladi do 16 lejt do se leko za šenki vozili na javni prevozaj, steri v Somboteli živejo ali začasno bivanje majo tam, depa tau še železnožupanijski občni zbor mora potrditi. Tau je lejpo pa dobro, depa Somboteu de tau letno 176 milijaunov forintov koštalo. Ta vsota nej gvüšno, ka telko baude, zato ka tau je za vse 7406 učencov pa dijakov vözračunjano, ma se pa zgoditi, ka nede vsikši proso za zastonj prevoz.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Jordanski zunanji minister je obiskal Slovenijo

Na obisku v Sloveniji je bil jordanski zunanji minister Ajman Safadi. Z gostiteljico, slovensko zunanjo ministrico Tanjo Fajon, sta se med drugim zavzela za takojšnjo prekinitev ognja v Gazi, srečanje v Ljubljani sta namenila tudi dvostranskim odnosom. Priložnost za nadaljnjo krepitev odnosov in sodelovanja ministra vidita na gospodarskem področju, predvsem v turizmu. Zunanja ministra sta podpisala tudi memorandum o političnem sodelovanju med zunanjima ministrstvoma obeh držav. Ajmana Safadi se je srečal tudi s predsednikom vlade Robertom Golobom in predsednico države Natašo Pirc Musar.

Proslava v Črnomlju

V Črnomlju so v počastitev 80. obletnice pomembnega zgodovinskega dogodka pripravili slovesnost. Na osvobojenem ozemlju v Beli krajini je namreč med drugo svetovno vojno prvič zasedal Slovenski narodnoosvobodilni svet (SNOS), ki je bil najvišji zakonodajni organ. To je prvi slovenski parlament, ki je sprejel vrsto aktov o ureditvi takratne povojne države. Zasedal je v stavbi in dvorani, ki stoji še danes in je državni kulturni spomenik. »Slovenke in Slovenci moramo biti ponosni na svojo zgodovino in sprejemati vse plati zgodovine, predvsem pa se spominjati državotvornih dogodkov. Ta dogodek gotovo mora biti eden pomembnejših državotvornih dogodkov, ki je potem tudi vodil, sicer dosti pozneje, v nastanek samostojne države,« je v kulturnem domu Črnomelj dejala slavnostna govornica predsednica parlamenta Urška Klakočar Zupančič. Zbrane je nagovoril tudi črnomaljski župan Andrej Kavšek, v kulturnem programu pa so med drugimi nastopili gledališka skupina Zavoda za izobraževanje in kulturo Črnomelj, Godba Črnomelj, Maja Sever iz SNG Drama Ljubljana in Pero Lovšin.

Slovenski ples v Monoštru

Zveza Slovencev na Madžarskem (ZSM) je 10. februarja organizirala slovenski ples v restavraciji Lipa v Monoštru. Nazadnje je bil tak plesni večer pred epidemijo novega koronavirusa leta 2020.

Letos so se v Slovenskem domu spet zbrali tisti, ki so se želeli zabavati ob slovenski glasbi, za katero je poskrbela skupina Avantura s pevko Lariso Sreš.

Udeležence večera – bilo jih je nekaj nad sto z obeh strani meje – je pred večerjo pozdravila predsednica ZSM Andrea Kovács. Med gosti so bili tudi slovenska generalna konzulka s soprogom in predstavnik slovenskega veleposlaništva v Budimpešti Marko Sotlar z ženo.

Na prijetnem zabavnem večeru je bilo plesišče vedno polno. Vmes so organizatorji pripravili tudi bogat srečelov. ZSM se zahvaljuje vsem posameznikom, podjetnikom in ustanovam, ki so prispevali darila.

nvn

Predsednica ZSM Andrea Kovács pozdravlja goste.

Žrebanje nagrad

Plesišče je bilo vedno polno.

Jiří Hájíček, založba Didakta, 2023

RIBJA KRI

Roman Ribja kri je resnična zgodba o ljudeh šestih vasi na jugu Češke, ki se dogaja v obdobju med leti 1983 in 1993. Zgodbo pripoveduje Hana, ki se po dvajsetih letih vrne v rodno vas, kjer se želi srečati z ljudmi iz svoje mladosti.

Mladost je preživljala v vasi, v bližini katere so začeli graditi jedrsko elektrarno. V ta namen so se oblasti odločile, da bodo porušile šest vasi, prebivalce pa izselile v mesto in blokovska naselja. Prebivalci so se na to odzvali različno. Nekateri so se uprli, nekateri pa so bili izplačila zemlje veseli.

V romanu smo priča preprostim izsekom iz življenja ljudi, ki jim je gradnja elektrarne na koncu vzela dom in jih pregnala z lastne zemlje, ljudi, ki morajo kljub izgubi doma in življenja, kot so ga bili vajeni, živeti naprej, ne da bi njihova bolečina ob izgubi kogarkoli zanimala.

Pisatelj prikazuje vaško življenje kar se da realno. Ujeti zna razpoloženje podeželja, ki s pomanjkanjem mehanizmov, s katerimi bi se uspešno spopadalo z zunanjimi pritiski, ostaja še bolj degradirano od mest. Pisatelj zelo realno prikaže posledice, ki so jih dogodki 20. stoletja pustili na ljudeh.

Naj povemo, da se je ena največjih jedrskih nesreč v Evropi, v mestu Černobil, zgodila leta 1986, leto pred začetkom gradnje elektrarne v omenjeni zgodbi. Zato je bil strah ljudi pred gradnjo še toliko večji.

Opisi narave pa so tisti, ki katalizirajo dogajanje in se ohranjajo v najprijetnejših spominih človeka. Narava kljub družbenim spremembam in človeškemu obupu ob pričakovanju konca ostaja čista in nedolžna. To pa jo postavlja v kontrast z vaščani, ki se, vsak na svoj način, utapljajo v grožnjah politične volje in grabežljivih posameznikov.

Gradnja jedrske elektrarne Temelin, ene najmlajših jedrskih elektrarn v Evropi, se je začela leta 1987 in končala leta 2002. Leži na južnem Češkem ob reki Vltavi, le 24 kilometrov od Čeških Budjejovic.

Pripravila Jana Balažic,
Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota

ZVEZA.HU
ZVEZA SLOVENCEV NA MADŽARSKEM
MAGYARORSZÁGI SZLOVÉNEK SZÖVETSÉGE

IZ NAŠE KÜNJE:
ČOKOLADNE TORTICE

Se vam je že gda zgaudilo, ka ste iz baute nej prinesli vsega, ka nücate? Če je tak, vam povem, ka nejste edini. Tau se mi je zgaudilo pri recepti, šteroga te gnes daubili v svoje roke.
Pripravleni je za prave ljubitelje čokolade, si pa za te recept morete vzeti malo več cajta. Najprle trbej spečti kekse pa jih te mazati z marmelado, na konci pa še v čokolado namakati.
Je pa istina, ka sam ges delala preci male kekse, v premeri nendri 3 centimetrov, pa duplinsko maso, tak mi je zatau

Testau:
- 210 g gladke mele (finom liszt)
- 140 g putra sobne temperature ali margarine
- 20 g kakava v praji
- 70 g cukra v praji
- 40 g mletih orejov
- limonina lupinica 1 limone (citrom)
- 1 vanili cuker
- malo cimeta

Preliv:
- 100 g črne čokolade
- 1 mala žlička olja

Za mazanje tortic:
- Marelična marmelada

vzelo malo več cajta. Če sami ščete, vzemite vekši model, pa do vaši keksi brž gotovi.
Ali kak sam že na začetki namignola, so moje tortice nej čista po recepti. Gda sam jih začnila delati, sam gorprišla, ka sam küpila eno stvar premalo – črno čokolado, v štero se keksi na konci namaučijo.
Na srečo pa ma naš oča v svoji špajzi skaus zalogo kakšnih čokolad, zatau sam svoje kekse namakala v mlejčno čokolado z mletimi lešnikami. Pravijo, ka so trno žmajni bili, zatau so sfalili prle, kak sam se dvakrat okauli obrnola.
No, še prle, kak vam pa recept napišem, pa povem še tao. Če mo te kekse šče delala, mo probala recept malo drugače napraviti. Ges sam ljubitelj bejle čokolade, zatau mo je namazala z malinovo marmelado in namakala v bejlo čokolado. Maline pa bejla čokolada so ena super kombinacija, zatau si pauleg spaudnjoga recepta zapaumnite še tau idejo.

Gda zamejsite testau, ga dajte za kakšo vöro v hladilnik, ka te ga ležej valekali. Te ga tenko razvalekate (3-5 milimetov približno), zrejžete z modelčkom krauge, raužice ali ka se vam vidi, štere skladate na peko paper pa pečete na 190 stopinjaj.
Gda se keksi ohladijo, dva po dva vküper kelite z marelično marmelado (barack lekvár). Kak na kusti te mazali, je odvisno od toga, kak fejst mate radi marelično marmelado. Te pa pomali na malom ognji raztopite čokolado z žličko olja, pa eno stran keksov namakate v čokolado.
Po želji lejko na čokolado posiplete še kakšne okraske – kokos, malo mletih orejov, kakšne pisane mrvice ali kaj drügoga.
Kekse pistite, ka se čokolada fajn strdi, lejko tüdi v hladilniki, te pa pride samo še najlepše – ka je pogejte pauleg kakše dobre kave.
Pa dober tek iz naše v vašo künjo!

Simona Rituper

Pod Srebrnim brejgom ...

... so se športniki pa športnice v tom leti že trno dobro vöpokazali. Daleč od vsej pojdje pa ženske, steri na smučaj skačejo, med najbaukše na svejti valajo. Tau se na vsikši tekmi leko vidi. Brsanje labde bole zar za njimi ojdi, depa nogometni huligani so se v vsej medijaj v Evropi nutnajšli. Na tekmi med Muro iz Sobote pa Mariborom iz Maribora se je zgodilo, ka se nigdar ne smej zgoditi. Maribor je dosta baukši biu. Kak bi tau nej zavole bilau, so

Nisternim so skrak aut linije mogli pomagati, samo so se taobrnauli. Eni tomi samo incident pravijo, vsemi vküper bi leko bojna tö prajli. Ka pri vsejm tejm zdrave pameti več nega.

njivi navijači (szurkolók) Viole na teren nekšo velko petardo lučili. Takšo, ka na manevraj soldačija ma, gda škejo nutpokazati, kak granata iz štüka pauči. Skrak igrišča so se domanji rezervni nogometaši segrejvali, gda je zgrmelo. Pet ji je glüpi gratalo, dva je po nogaj zažgalo. Tau pa eške nej vse, med njmi je eške pojbič biu, steri skrak igrišča labde vküpberé. Nebesko velka nevaula je gratala.
Ovak pa so tekme med Muro pa Mariborom vsigdar za svetek nogometa valale. Oba kluba od vsej drugi največ lüdi na tribunaj mata. Zvün toga je

Michel Platini kak predsednik UEFA je k Didiji prišo, gda je Romsko nogometno akademijo na noge postavo. Njemi je tö povedo, ka je vsigdar rad pravo: Nogomet mi je vse tisto dau, ka gnes v življenji mam.

ta tekma eške spomin na eno od Murini legend bila. Nej dugo nazaj je Jože Horvat-Didi mrau. Tau so bili časi indašnje Jugoslavije, Mura je v drugoj jugoslovanskoj ligi špilala. Didi je med najbaukšimi biu. Zvün toga Didi za prvoga profesionalnoga nogometaša v Sloveniji vala, ka je Rom biu. Un je za sebe vsigdar tak vedo prajti: Ej, kakši Rom? Ge sam Cigan biu pa ostano tö. Pa pri nas tak gé, če si se nej za muzikanta naraudo, labdo bršeš. Un je tau rejsan nebesko dobro delo. Po konci duge kariere je na velke za svoje lidi začno delati, aj po njegvoj pauti idejo. Pri tom svojom deli se ja z vnaugimi poznanimi lidami srečo.
Sto vej, kak bi Didi na tau gledo pa povedo, ka se je nazadnje na »njegvom« stadioni zgodilo? Gvüšno bi žalosten biu, ka se ob nogometi takše godi. Takše, ka s športom vküper ne ide pa ne smej iti.
Srebrni brejg se je od srama nut v sebe pogrozno. Ne more razmeti, ka se takša bojna na njegvom pragi godi. Un eške trno dobro paumni, ka je Didi šegau emo prajti: Nogomet se samo med dvöma goloma (kapu) brše pa nindri indri nej.

Miki Roš

... DO MADŽARSKE

520 milijonov forintov globe opozicijskim strankam

Računsko sodišče je šest opozicijskih strank, ki so na prejšnjih parlamentarnih volitvah nastopile v koaliciji, kaznovalo z 261 milijoni forintov. Po zakonskih predpisih se v takem primeru globa plača dvojno, dejansko mora torej šest strank plačati 522 milijonov forintov kazni. Računsko sodišče je kazen utemeljilo s tem, da so stranke za skupno kampanjo sprejele finančno podporo iz tujine, kar volilni zakon in zakon o transparentnosti strankam prepovedujeta. Stranke podpore sicer niso dobivale neposredno, temveč prek gibanja Madžarska za vse (Mindenki Magyarországa), predsednik katerega je Péter Márki-Zay, ki je bil mandatar šestih strank v koaliciji. Globa je enako razdeljena med strankami (87 milijonov forintov), kljub temu pa jih ne bo prizadela enako. Država jim bo kazen namreč odtrgala od vsote državne podpore, ki jo stranke dobivajo po številu poslancev v parlamentu. Največ državne podpore od opozicijskih strank dobiva Demokratski forum (269 milijonov), najmanj pa zelena stranka LMP (106 milijonov), ki ji tako od proračunske podpore ostane komaj kaj.

Župan Budimpešte se strinja

Župan Budimpešte Gergely Karácsony podpira predlog, da bi v madžarskem glavnem mestu poimenovali ulico ali trg po Alekseju Navalniju, le da se to lahko po njegovih besedah zgodi kasneje. Po pravnih predpisih namreč v Budimpešti lahko dobi ulica ali trg ime neke osebe šele 5 let po njegovi smrti. Hkrati je Zvezi svobodnih mest, ki združuje več kot 30 mest, med njimi Budimpešto, Varšavo, Bratislavo in Prago, predlagal ustanovitev odlikovanja, ki bi nosilo ime Navalnega ter s tem ohranilo spomin na njega in njegovo dediščino kot znamenje boja proti zatiranju.

NEDE MI VEČ BEJKRCA ROGATALA

Ančko Braunštein pri Radioni Monošter vsi dobro poznamo, ona je tista, stera se sir smeje, vsigdar je dobre volé pa fejst rada pripovejda. Tau je vejn od matere erbala, depa tau je pri radiona ranč prav prišlo. Prejšnji keden, gda sem v študiji aktualne novice tapravo, Ančka me je tak milo gledala pa pravla, ka tau je bilau slejdnjo, več neva pripovejdala za Radio Monošter. Nej sem vedo, zaka mena tau pravi, samo sem gledo tak zbejlim. »Zato, ka v penzijo dem,« pravi, »zato neva se več pogučavala«. Depa nej mejla istino, še en pogovor sva mela, samo zdaj je ona odgovarjala meni.

Ančka Braunstein je 9 lejt delala pri varaškom radioni.

- Ančka, petek ti dolapreteče, slejdjen den baudeš v službi, deš v penzijo. Že fejst čakaš, zmišlavaš na tejm, kak baude? Ka baude te den pa kak baude potejm?

»Tau ne vejm, ka petek baude, depa ge tau že dvej leta čakam. Te sem najprvin odla v kacelaji pa sem vöopitala, kak dugo moram še delati. Gda sem tam zvedla te datum, po pravici ti povejm, ge odtistoga mau že nazajračunam pa fejst čakam. Zdaj je prišo slejdjen keden, včera mi je na misli prišlo, gda sem na cug staupila, ka iz tej pet dnevov en den mi je že odišo. Tau ne vejm, ka de name po tistim čakalo, depa ge tak brodim, ka fajn baude. Človik de dosta cajta emo, leko de tisto delo, ka de sto pa rad dela. Samo eno peldo ti povejm. Tau je küjanje. Človik večer v šestoj vöri domau pride, ka že leko te dela? Kakšno prikuho ali kaj tašo, ka brž dé, ne moreš redti pohano mesau pa kaj tašo, zato, ka nega cajta.«

Na zdavanjskom kejpi v prvom redej mala Ančka.

- Dostakrat se pogučavam s penzionisti, oni ranč tau pravijo, ka za nikoj nemajo časa.

»Dja ne vejm, kak je tau, depa rejsan tau pravijo, ka nemajo časa. Ge zato mam vüpanje, ka tej deset vör, ka sem zdaj v slüžbi pa na pauti, mo dün več časa mejla.«

-Že si se odlaučila, ka boš delala, če penzionistka baudeš?

»Vejš, ka sem si ge gordjala, krü bom doma pekla s kvasom, kak nama sfali, tak vsigdar en bejkli spečem. Bola več mo kaj pekla sladkoga pa rajoga tö, ranč tak kak moja mama nam gnauksvejta. Najprvo bau, ka bejkarco, stera mi je vsigdar cingala, dojstavim. Spala mo tak dugo kak mo spala, nede tak kak zdaj bilau, ka do paunauči sem nej mogla zaspati, zazranka, gda mi je stanti trbelo, te bi najbola leko spala. Drügo pa tau, ka probala mo se kak največ gibati, zdaj ka delat odim, cejli den samo sedim. Probala mo se kak največ gibati, aj tau, ka se mi je goranaklalo v tej lejtaj, ka plus mam na sebi, tau bi malo dojdala. Ovak pa lopau mo se po varaši šetala, na stolici sejdla, lüstvo gledala, pripovejdala, tau sem si tö fejst gordjala, ka tak mo delala. Zato ka na tau zdaj človik sploj nema cajta.«

- Zdaj se pri tebi, tak povedano, malo čas stavi, delala boš, ka se ti vidi, najbola pa za düšo.

»Vse lejpoga škem doživeti, vösprobati, vpamet vzeti, poslüšati kak ftiči žvrgolijo, gledati kak rauže cvetejo, vse tisto, ka je dotejga mau samo tak mimo mene šlau. Več časa si vzemem za vnukico, v šaulo mo go pelala, po njau mo odla, zato ka tau sem dotejga mau nikanej mogla.«

Ančka ma dva sina.

-Ančika, steroga leta si začnila delati?

»Osemdesetštrtoga leta sem začnila, gda sem sedemnajset lejt stara bila. Ge sem zdaj zato leko v penzijo odišla, ka sem štirdeset lejt delala. Če bi tauga zakona nej bilau, te bi še mejla par lejt v slüžbi.«

- Če nazaj misliš na tej štirdeset lejt, so brž odišla?

»Ah, vraga, sploj nej, tau je tak, gda se mantraš, te čas dosta bola pomalek dé. Tak bi dobro bilau, če bi tisto mejla za delo, ka bi moj hobi biu, depa nej tak fajn bilau.«

- Kelko lejt si delala pri Radioni Monošter?

»Zdaj marciuša sedemdvajstoga baude devet lejt. Te čas sem sploj dosta lüstva spoznala, s sterimi sem pogovor delala, tej do mi gvüšno falili. Depa telko planov mam doma pri rami, tau pa tisto bi mi trbelo naredti, ka nemo mejla časa na tejm zmišlavati. Leko ka človek samo zdaj tak misli, ka vse nagnauk kürazkejše, depa ma se zgoditi, ka sledkar se že zato pomiri.«

- Zdaj ka v penziji v Somboteli baudeš, dosta menje prilike boš mejla slovenski se pogučavati, tau tebi nede falilo?

»Telko gvüšno nemo gučala slovenski kak pri radioni, depa tü v Somboteli mamo narodnostno samoupravo pa drüštvo, gde se večkrat srečamo, tam mo se leko slovenski pogučavala. Drügo pa tau, ka tašo nega, ka človik svojo materno rejč pozabi, sto tašo pravi, tisti laže.«

- Kak baude, ka boš delala prvi den, gda že v penziji baudeš?

»Tau tak baude, ka pondejlek zazranka, gda bi bejkrca rogatala, ka moram delat titi, te ge eno palinko spijem, tak posvetim, ka sem penzionistka gratala. Ovak pa tak baude, ka 23. marca mo se ženila. Moj mladoženec 24. marca baude šestdeset lejt star, 26. marca mo v penzijo üšla. Tau dvaujo te tak posvetimo, ka soboto, 23. se lopau vönafiksamo pa demo, ka se zdava.«

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ

Pravijo, ka ena gora Slovencom na Talanskom telko ne znamenüje, kak samo tista s kapejlo Kristuša odrešenika na njenom vreki. Tö zatoga volo so po tom vreki svojim novinam ménje dali Novi Matajur. Eške več, od te gore se spejva, se pripovejda.

Ménje Matajur je nin od leta 1700 tadale poznano. Iz talanskoga imena Monte Maggiore (Velka Gora) se je v Mont Major pa tadale v Mat Major vöminilo, dokejč je nej Matajur vöprišo.

Matajur

staro furlansko ménje nosi, stero gnes za najbole poznano vala. Tomi 1642 m visokomi vreki pa Slovenci, živeči kaulak njega, po starom vörvanji Velika Baba pravijo.

Našo staro ménje Velika Baba do zdaj eno tumačenja ma. Etnograf Pavel Medvešček piše, ka tau »velko babo« kak velko dobro mater moramo razmeti. Tisto dobro mamo, stera življenje na toj zemli pa na drugom svejti prejk ma. Naši stari poganski Slavi so Veliko Babo svetili, se njoj poklanjali. Gnes Matajur na granici med Slovenijo pa Italijo stodji. Na talanskom kraji indašnje dobre mame gnes krajina Slovenska Benečija živé. Včasin spod granice skur na gezero mejterov visiko ves najdemo, stera gnako ménje ma, kak vrek

Ves Matajur tak vögleda, kak skuro vsikša druga ves v Slovenskoj Benečiji, kak bi se ftiči na enom mesti vküper stiskavali. Više vesi na lidi cerkev skrb ma, aj se grej ne dela.

Gda znad Matajura
megla zdigne se,
sunce skrak Nadiže
gor me obidi.
Idem v Benečijo,
nauta z meno dé,
črešnje tam cvetejo,
čaka daum na mé.

Tau nauto ansambel Beneški fantje spejvajo. S tejm se s tau goro srečamo pa krajino, v steroj že od davnik Slovenci živejo.

višne nje.

Paut doj z Velike Babe nas tadele v ves Topolovo pripela. Ménje vesi nam od drejve topola guči. Od stare vesi pripovejdamo, v steri se je vse tisto godilo, ka cejla Slovenska Benečija paumni. Slovenci so za Talane vsigdar menje vrejdni bili, tau se skauzi stau pa stau lejt godilo. Zmejs med starimi dokumenti se je nej tak daleč nazaj v arhivi eden küp papejrov najšlo, steri nam od toga pripovejdajo. Magdalena Lena Ferletič je srmačika bila. Ojdila je kaulak po vesnicaj za krüj pa delo prosit. Tak je na sprtolejt leta 1720 iz domanje vesi Grmek v Topolovo prišla. Že je trno kusta bila. Tam je na senej mrtvo dejte porodila. Nekak go je nutzglaso, na birovijo v varaš Čedad bi mogla iti. Tam aj bi go saudili, ka dejtece je bujla pa eške zavolo čalarije tö. Na njenoj pauti za krüjom njoj je silo eden velikaš naredo, tak je kusta ostanola. Birauv pa go je škeu osauditi, ka ga je zvörčila, zavolo toga si go je možakar na silo vzeu. V varaši Čedad so v talanskoj rejči

Larissa Drekonja, manekenka pa igralka v filmaj svoje krvi neške zatagiti. Tadale se vej, ka njeni starci so iz vesi Dreka prišli. V vnaugi filmaj smo go leko vidli, Bruce Willis je tö delo z njau.

njoj sauditi škeli. Srmačika je ene druge rejči zvün svoje domanje nej gučati vejdla. Cejlo Topolovo je vküper staupilo, fiškališa so njoj najšli. S tejm fiškališom je dosejgnola, ka v Topolovom so njoj saudili pa tumača za svojo domanjo slovensko rejč je mejla.

Ta pripovejst od srmečke mlade ženske nam od toga tö pripovejda, kak so Talani Slovence dojgledali, njivo domanjo rejč pa za nika vrejdno meli. Kak Slovenka je že prva kriva bila, kak so njoj sauditi začnoli.

Od Lene domanja ves Grmek je gnako stara kak Topolovo. Depa v njoj prejk 300 lüjdi, zvekšoga Slovencov, živé. Grmek, tau mali grm znamenüje, je nej tak na kraji sveta »napravleni«, kak smo v vesi Topolovo leko vidli. Skrak Grmeka eške vnauge duge vesnice gestejo. Gda od nji ménje poglednemo, se nam rejsan velko pa bogato blago stari rejči

Dreka, kak povedano, se ne čüje lepau. Depa Dreka za center vala, ves je za občino vözglašena. Je pa istina, ka ménje Dreka ranč tau znamenüje, kak se čüje. Zakoga volo so vesi takšo ménje dali, ne vejmo tumačiti. Vej se pa, ka lidam iz té vesi se je Drekonja prajlo. Gnes v Sloveniji pa prejk talanske granice nej malo držin živé, ka držinsko ménje Drekonja majo.

goropre. Gorenje Brdo, Dolenje Brdo, Zaločilo, Skale, Zverinac, Dolina, Vodopivec, Slapovnik. Eške vnauge male vesnice leko najdemo, sterim se po slovenski zaselek pravi. Zaselek je eno par ramov na enom mesti, steromi ranč ves ne moremo prajti. Eno ménje malo vekše vesi pa rejsan nej najbole lejpo gé.

Istina, ka vesnice v Beneški Sloveniji vse bole prazne vögledajo, je ena ženska ménje iz vesi Dreka v svejt odnesla. Kakoli, ka nut v show-business je stanola, eške itak svoje staro držinsko ménje k svojomi nauvomi kcujpiše. Benečija je krajina, v steroj človek iz zemle do zvejzd leko ségne. Ne gučimo od toga, ka je Larissa naprajla. Od toga pripovejdamo, ka düša čoveka tam zmejs med nébom pa zemlov živé.

(Kejp na 1. strani: Leko bi prajli, ka Topolovo vcejlak na samom zmejs med gauškov živé. Tau nej daleč od istine, nut v njega poštija pride, tadale pa več nikam nejde. Inda je v vesi prejk 400 lüdi živelo, gnes ranč 40 düš v njej se ne najde. Našo Leno so tistoga davnoga leta 1720 v vesi Topolovo nej osaudili. Kak je z njau tadale šlau, se ne vej.)

Miki Roš

Peter Andrejčak – hodoški farar in predsednik EHO Podpornice

»SPLOJ SAM VESELI, KA ME JE LÜSTVO TÜ TRNOK LEPAU SPREJELO«

Slovak Peter Andrejčak je evangeličanski duhovnik, steroga je življenjska paut pred leti pripelala v Prekmurje. Od leta 2017 je farar (evangélikus lelkész) na Hodoši, pauleg toga je tüdi predsednik Evangeličanske humanitarne organizacije (EHO) Podpornica, stera največ pomaga tistim, steri so pomoči potrebni, osamljenim in betežnim.

Peter Andrejčak je farar na Hodoši od leta 2017

»Ges sam gorraso v vesnici, stera je samo okauli deset kilometrov vkraj od drügoga največšoga slovaškoga varaša Košice ali Kassa kak njemi pravijo po vogrsko. Zdaj v toj vesnici žive okauli tri gezero lidi, v moji mlašečih lejtaj nas je bilau samo okauli gezero,« je prva raztolmačo Peter Andrejčak in cujdau, ka se je njemi že od malih naug vidlo vörsko življenje in poklic farara: »Prva smo živeli v enoj drügoj vesnici kak zdaj ške živejo moji stariške. Tam smo živeli pauleg katoliške cerkve. In te je moja stara mati duhovnika pitala, če leko ge dem za ministranta pa je dovolo. Gda smo se preselili v nauvi ram, v sausedno vesnico, so tam bili evangeličani in sam tam odo k veronauki. V srednji šauli, odo sam na ekonomsko, pa sam te več nej telko odo v cerkev in sam prvo brodo, ka smo se šau šaulivat za škonika. Po tistom, ka mi je oča pravo, ka tak nemo zadosta zaslüžo za žitek, sam se odlaučo, ka dem študerat teologijo.«

Gda je prišo v Slovenijo, je Peter Andrejčak (stogi sedmi z leve strani) špilo fotbal za NK Križevci.

Na teološko fakulteto je odo v Bratislavo, tau je okauli 400 kilometrov vkraj od dauma. Prva je ške dosta odo domau, vej pa je trenero fotbal, po enoj poškodbi pa je tau tanjau, vej pa se je s cugom v eno smer šest vör trbelo pelati. »Glij v tistom cajti je bila v Bratislavi, pauleg grada, napravlena nauva zidina fakultete, v sklopi stere je biu tüdi študentski dom. Tak ka bi leko v predavalnico odo v copataj, če bi steu,« pravi sogovornik, steri je v tom cajti spozno tüdi svojo ženo Miriam, stera je tam študerala umetnostno zgodovino: »V bistvi sva se dobro spoznala te, gda sam v štrton letniki šau v Dajčland študerat. Ona je iz fararske držine, vej pa je njena sestra Jana bila fararca, farara sta tüdi stariša, oča Vilijem in mati Jana, pa tüdi njeni boter je biu pokojni farar oziroma evangeličanski püšpek Geza Erniša.«

Zatau ka je ženo, čiglij je en tau njene žlate tüdi na Slovaškom, vej pa je od tistec prišla njena mati, vleklo domau v Prekmurje, se je v Slovenijo preselo tüdi Peter. »V Slovenijo sam prišo 2006. leta, delati pa sam začno malo sledkar, vej pa sam nej znau slovenskoga gezika. Tak sam prva delo v EHO Podpornici in tau prejk javnih del. Ške gnesden sam, čiglij sam hodoški farar, uradno zaposleni na EHO Podpornici.

V Prekmurji je ta nevola gé, ka se človek pauleg slovenskoga knjižnoga gezika more navčiti ške prekmursko rejč, če ške, ka do ga domanji lidge razmeli. Na Hodoši je fajn, če človek zna tüdi kaj po vogrski povedati. Čiglij okauli Košic živejo Vaugri, se je Peter Andrejčak toga gezika nej tam navčo, vej pa je njihova vesnica nej bila na dvojezičnom območji. »Na fakulteti sam živo vküper z enim Vaugrom, pa sam se te malo toga gezika navčo. Nej pa je bilau tau neka resnoga, komaj tü na Hodoši sam se bole začno včiti té gezik, vej pa tü lüstvo v glavnom tak guči. In ges bi se rad tem lidam približo,« je ške povedo sogovornik in raztolmačo, ka se tam, gé je on gorraso tüdi guči narečje, v sterom je dosta vogrskih rejči, tak ka je načiše od knjižnoga gezika. S svojimi tremi mlajši, sinauvoma Oliverom in Filipom pa čerko Hano, si v glavnom pogučavle v svojoj maternoj rejči: »Oliver mi nazaj guči v slovaščini, Filip in Hana pa že bole v prekmurščini. Istina gé, ka tüdi ges furt bole nücam prekmurščino. Zanimivo je, ka pozablam slovaški gučati, sploj knjižni gezik, vej pa bole nücam naše domanje narečje, vej pa je tau moj materni gezik.«

Mali Peter v vrtci vküper z eno leto starejšima sestrama, dvojčicama Danielo in Ljubomiro.

Peter Andrejčak je duhovnik na Hodoši, gé zdaj njegva držina tüdi žive, od leta 2017: »Istina gé, ka so me toga leta, kak pravimo mi inštalejrali za duhovnika, čiglij sam že prva dve leti vöpomago, te gda je moj tast Vili biu betežen. Tau je biu en fontoški dogodek v mojom žitki. Sploj sam veseli, ka me je lüstvo tü trnok lepau sprejelo. Nej samo Hodošanci, tüdi lidge iz Šalovec in Krplivnika, steri so tau naše gmajne. Nej je samo fontoško tau, ka lidge v nedelo pridejo v cerkev, liki tüdi tau, ka se vsakodnevno drüžimo in vküper delamo. Rejsan so me tü lepau sprejeli in ge sam rad med njimi, nej samo ka se vörskih stvari tiče, tüdi inači se probam vklüčiti med lüstvo in pomagam, gé leko.«

Držina Andrejčak leta 2021, ob konfirmaciji najstarejšoga sina Olivera

Evangeličanska cerkvena občina Hodoš, stera je drüga najstarejša cerkvena občina v Sloveniji, je konec preminaučoga leta proslavila 240-letnico delovanja gmajne, pauleg toga je minilo 180 let od blagoslovitve cerkve in 150 let od smrti duhovnika Janoša Kardoša, steri je glij v cajti, gda se je cerkev zidala, služboval na Hodoši, gé je tüdi pokopani. Vse tri obletnice so proslavili s slavnostnim bogoslužjom, je ške povedo Peter Andrejčak. *(Kejp na 1. strani: Držina na dopusti lejta 2013)*

Silva Eöry
Kejpi osebni arhiv Petra Andrejčaka

RAZGIBAJMO MOŽGANE

SKANDINAVSKA KRIŽANKA

					AVTOR: MATJAŽ HLADNIK	PUŠČAVSKA RASTLINA S TRNI	ODLIČEN DOSEŽEK	RADKO POLIČ	AMERIŠKI LEGEND, KITARIST HENDRIX	PISANA TROPSKA PAPIGA	NALOG ZA PRENOS SREDSTEV	GLAVNO MESTO TURČIJE
					LES IN DRVA ZA KURJENJE							
					ZDRAVILO PROTI PREHLADU IN BOLEČINAM							
					KOPER			PISATELJ TWAIN / PORABSKA REKA				
					IGRALKA HATCHER / POLITIK BREXITA (BORIS)					METKA ALBREHT / FIKSIRANJE Z ŽEBLJI		
POMOČ: BANJUL JOHNSON TERI ŽAR	UŽITNA GOBA, ŠAMPINJON	POHIŠTVO IN STVARI V PROSTORU	NOGOMETAŠ IBRAHIMOVIĆ	TEKOČA JED / ZMAGA PRI ŠAHU					VRHNJE OBLAČILO MUSLIMANK / MOČ IGRALCA			2
VESOLJE							ORODJE ZA RAHLJANJE ZEMLJE PENJAČA, KLAMFA					
UPLAHNITEV		1				ŠVEDSKI AVTO / IVAN POTRČ	4				GLAVNO MESTO JUŽNE KOREJE	VELIKA VEŽA V JAVNIH POSLOPJIH
MNOGOKRATNIK					7			STRUPEN IGLAVEC / GLASBENIK PLESTENJAK				
LUČAJ			5	ZDRUŽITEV / RITA ORA								
GRENAK ZELIŠČNI LIKER						GLAVNO MESTO GAMBIJE						8
TOP				6		BIVŠA NEMŠKA KANCLERKA MERKEL				3		

Končna rešitev:

1	2	3	4	5	6	1	7	6	8	3	5	6

V **četrtek 7. marca** bo oddaja Slovenski utrinki na sporedu **TV Slovenija 1** ob **14.30**. Ponavljanje magazina bo na sporedu **TV Slovenija 3** v **nedeljo 10. marca** ob **19.35**. Oddajo si lahko kasneje ogledate na spletnem naslovu:

https://www.rtvslo.si/tv/oddaja/84

Pridružite se nam pred zasloni!

TV SPORED

Na naslednji povezavi najdete pregleden spored TV Slovenija 1 in Slovenija 2 za izbran dan:
https://tvspored.delo.si/

SUDOKU

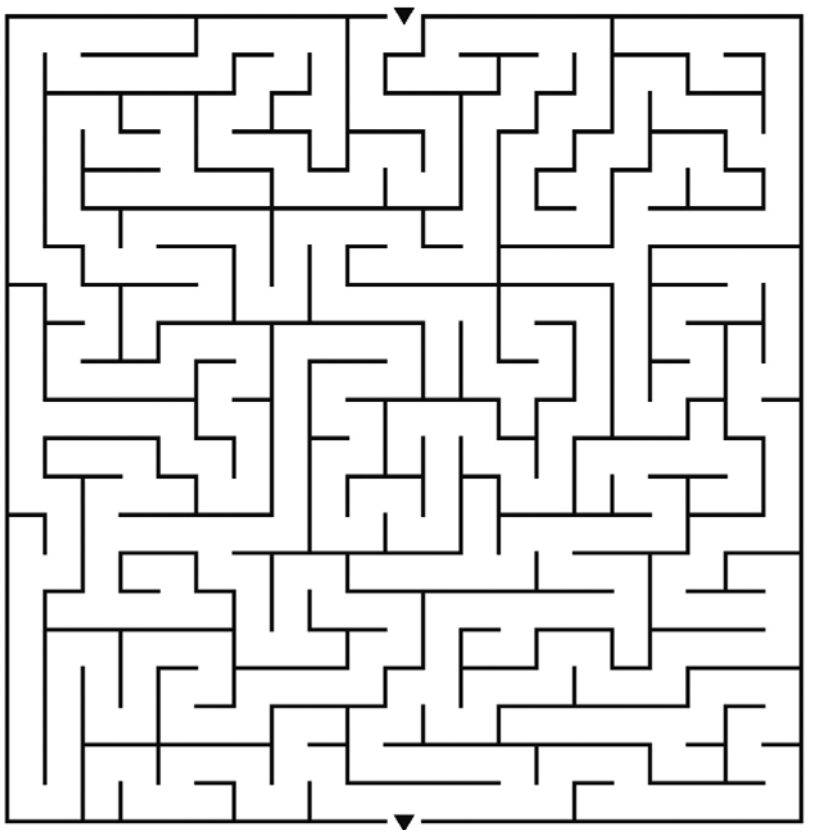

OSMEROSMERKA

F	A	E	T	A	R	A	K	B	K
O	L	B	O	L	U	I	A	A	B
E	D	O	R	F	H	K	E	D	I
J	E	A	G	O	I	I	J	M	A
N	T	N	K	T	B	D	N	I	T
A	U	E	E	I	S	O	A	N	L
K	J	L	N	A	P	R	K	T	O
N	T	T	R	I	A	T	L	O	N
A	J	B	O	K	S	E	O	N	R
S	N	J	T	E	K	I	R	K	E

AIKIDO - ATLETIKA - BADMINTON - BIATLON - BOKS - GOLF - HOKEJ - KARATE - KRIKET - KUNGFU - PIKADO - ROKOBORBA - ROLKANJE - SANKANJE - TENIS - TRIATLON

V osmerosmerko je uvrščenih 16 športov. Besede tečejo naprej in nazaj v vseh osmih smereh: vodoravno, navpično in po diagonalah. Vsaka beseda je vsaj z eno črko pripeta na skupek vseh ostalih besed. Najdeno besedo je potrebno v liku in spisku prečrtati. Na koncu bo ostalo še 12 neprečrtanih črk, ki dajo (brane po vrsti od leve proti desni in od zgoraj navzdol) še en šport!

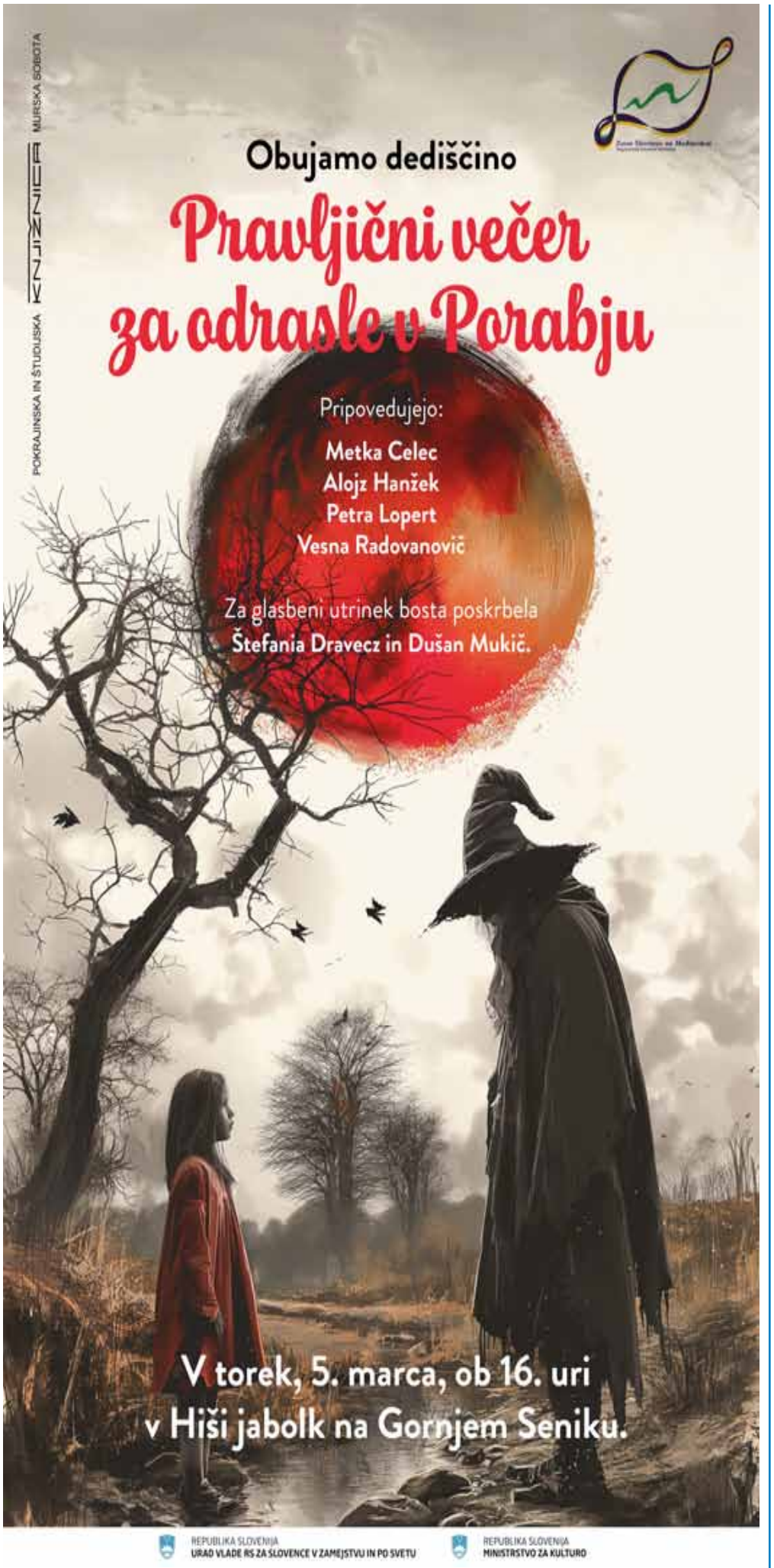

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem
Izhaja vsak četrtek

Založnik
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Nikoletta Vajda-Nagy

Naslov založnika in uredništva
H-9970 Monošter/Szentgotthárd, Gardonyijeva ul. 1
T: 0036 94/380 767
E: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk
TOPnet, d. o. o.
Kupšinci 49d, 9000 Murska Sobota, Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava, Urad predsednika Vlade Madžarske, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem ter Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Letna naročnina za Madžarsko 2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR, za druge države 52 EUR oz. 52 USD.

Številka bančnega računa:
HU75 11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB

Dejavnosti v vrtcu

Spoznavali smo divje živali, vrtec Sakalovci

Attila Korpics, 4 leta, slovenska skupina Zvezdice, Monošter

PUSTOVANJE V SAKALOVCIH

Tudi v Sakalovcih so praznovali najbolj veseli dan leta – pust. 4. februarja so se v Sakalovcih zbrali vsi vaščani, da skupaj preženejo zimo. Letos kar uspešno, saj je sonce sijalo celo popoldne in tudi meteorologi so potrdili, da pridejo toplejši dnevi.

Malčki in tudi starejši so se oblekli v maškare, ki so bile letos spet zelo kreativne. Štiričlanska komisija je ocenjevala kostume, imeli so kar težko delo. Srečali so lahko prelepo pikapolonico in princeso, najmlajšega policista in znane junake iz akcijskih filmov. Prišli so Indijanka, družina muh, psov in buč ter mala miška. Za dobro voljo sta poskrbeli članici stočlanskega ciganskega orkestra. Najboljše maske so nagradili z lepimi darili.

Sakalovske ženske so tekmovale, katera speče najboljše krofe v vasi. Letošnja zmagovalka je Mária Sömenek Vajda. Drugo mesto je zasedla Ildi Gáspár, tretje pa Zsuzsi Repnyák. Popoldne smo uživali ob glasbi in okusnih jedi, ki so tipični v tem času.

Noémi Illés